Eduskunnan hallinto- ja turvallisuusjaostolle

Viite: HE 123/2018 vp Hallituksen esitys eduskunnalle valtion talousarvioksi vuodelle 2019

18.10.2018

Suomen Pakolaisapu ry:n lausunto: Luonnos hallituksen esityksestä eduskunnalle valtion talousarvioksi vuodelle 2019

Suomen Pakolaisapu kiittää mahdollisuudesta lausua otsikossa mainitussa asiassa ja lausuu kunnioittavasti seuraavaa.

Maailmassa on ennätysmäärä pakolaisia: yli 68 miljoonaa ihmistä on joutunut jättämään kotinsa. Heistä 85 prosenttia elää kehitysmaissa. Yksi tehokkaimpia tapoja ehkäistä pakolaisuutta on kehitysyhteistyön tukeminen. Kehitysyhteistyöllä pureudutaan pakolaisuuden juurisyihin, tuetaan hauraiden yhteiskuntien vahvistumista ja kasvatetaan niiden resilienssiä. Kolme vuotta sitten Suomen hallitus leikkasi kehitysyhteistyön määrärahat lähes puoleen. Ilman siirtymäaikaa toimeenpannut leikkaukset vaikuttavat miljoonien ihmisten elämään. Suomen Pakolaisapu pitää kehitystä hyvin huolestuttavana ja esittää:

- Hallituksen vuodelle 2019 esittämä järjestöjen 65 miljoonan euron tuki palautetaan takaisin vuoden 2015 tasolle, 114 miljoonaan euroon.
- Hallitus laatii konkreettisen suunnitelman ja aikataulun kehitysyhteistyömäärärahojen nostamiseksi 0,7 prosenttiin bruttokansantulosta ja sitoutuu sen toimeenpanoon jo tällä hallituskaudella. Vähintään 0,2 prosentin bruttokansantulo-osuus ohjataan LDC -maille kansainvälisten sitoumustemme mukaisesti. Kehitysmaiden ilmastotoimiin osoitetaan aidosti uutta ja erillistä rahoitusta, jota ohjataan tasapuolisesti ilmastonmuutoksen hillintään ja siihen sopeutumiseen.
- Suomen pakolaiskiintiö korotetaan ainakin 1050 henkilöön, jonka jälkeen sitä kasvatetaan vuosittain.
- YK-järjestöjen hallintoon ja viestintään saama erityistuki palautetaan aiemmalle, vuoden 2015 tasolle.

Järjestöjen tekemän kehitysyhteistyön merkitys pakolaisuuden ehkäisemisessä

Kehitysyhteistyöllä on merkittävä rooli hauraiden maiden vahvistumisessa. Etenkin koulutus on tehokas keino kasvattaa yhteiskuntien kykyä toimia muuttuvissa olosuhteissa sekä auttaa ihmisiä kotoutumaan. Suomi on koulutusosaamisen kärkimaa, minkä vuoksi koulutus olisi yksi luonnollinen pääteema Suomen kehityspolitiikalle. Pakolaisapu pitää tärkeänä, että koulutukselle annettaisiin suurempaa painoarvoa niin budjetissa kuin tulevien vuosien kehityspolitiikassa. Pakolaisapu suosittelee, että Suomen koulutukseen suuntaama kehitysyhteistyön rahoitus nostetaan 100 miljoonaan euroon per vuosi.

Hallituksen talousarvioesitys ehdottaa Suomen kehitysyhteistyölle yhteensä 988,7 miljoonaa euroa vuodelle 2019. Varsinaisen kehitysyhteistyön osuus nyt käsittelyssä olevassa ehdotuksessa on 583,8 miljoonaa euroa. Vaikka nousua viime vuodesta on noin 37,5 miljoonaa, ovat kehitysyhteistyön leikkaukset kohdistuneet varsinaiseen kehitysyhteistyöhön. Kun varsinaisen kehitysyhteistyön määrärahat ovat vuosien 2015 ja 2019 välillä pudonneet yli 30 prosenttia, on muu kehitysyhteistyö noussut lähes 60 prosenttia. Tämä on suurin muutos Suomen kehityspolitiikassa sitten 1990-luvun lamavuosien.

Kehitysyhteistyön leikkaukset eivät ole jakautuneet tasaisesti. Valtiontalouden tarkastusvirasto julkaisi keväällä 2017 Suomen monenkeskistä apua tarkastelevan arvion. Sen mukaan leikkaukset kohdentuvat yllättävästi, sillä ulkoministeriössä tehty strateginen analyysi kertoo tehokkaimpien vastaanottajien – kuten Unicefin, UNDP:n ja Maailmanpankin – olevan suurimpien leikkausten kohteena. **Monenkeskisen kehitysyhteistyön budjetti, jolla rahoitetaan muun muassa YK-järjestöjä**

ja kehitysrahoituslaitoksia, laskee noin 36 prosenttia vuosien 2015 ja 2019 välillä (268,6 miljoonasta 171,9 miljoonaan). Suomen Pakolaisapu pitää kehitystä huolestuttavana.

Kehitysyhteistyöleikkauksia perusteltiin vuonna 2015 epätietoisuudella työn tuloksellisuudesta. Tilanteen korjaamiseksi ulkoministeriö päätti evaluoida kaikki kehitysyhteistyömuodot ja rahoituskanavat. Ulkoministeriön tilaama ohjelmatuen riippumaton kokonaisarviointi toteaa kansalaisjärjestöjen kehitysyhteistyön olevan tehokasta ja tuloksellista.

Järjestöjen työllä todettiin olevan huomattavia vaikutuksia muun muassa konfliktien vähenemiseen, naisten aseman paranemiseen ja kansalaisyhteiskunnan vahvistumiseen – kaikki Suomen kehityspolitiikan tärkeitä painopisteitä. Arviot antavat vahvan suosituksen järjestöjen pitkäjänteisen tuen jatkamiseksi. **Pakolaisapu kannattaa suositusta ja esittääkin, että vuodelle 2019 hallituksen esittämän järjestöjen 65 miljoonan euron tuki palautetaan takaisin vuoden 2015 tasolle, 114 miljoonaan euroon.**

Kehitysyhteistyön leikkaukset rampauttavat Suomen kykyä puuttua globaaleihin ongelmiin niiden syntysijoilla. Leikkauksilla on vaikutusta myös Suomen maineeseen, kun naapureistamme Ruotsi, Norja ja Tanska panostavat selkeästi enemmän kehitysyhteistyöhön ja ovat jo saavuttaneet 0,7 -tavoitteen. **Vaikka Suomen talous on kääntynyt nousuun, vuonna 2017 Suomen BKTL-osuus oli vain 0,42 prosenttia ja tänä vuonna arviolta noin 0,39 prosenttia.** Vuodelle 2019 BKTL-osuuden arvioidaan olevan noin 0,41 prosenttia bruttokansantulosta. Vaikka kehitysyhteistyön kokonaismäärärahat nousevat hieman, Suomen BKTL-osuus on jälleen jäämässä kauaksi kansainvälisesti sovitusta ja hallitusohjelmaan kirjatusta 0,7 prosentin tavoitteesta.

Samoin Suomen osuus vähiten kehittyneisiin maihin (LDC) kohdistetun kehitysyhteistyön maksatusten osuudesta bruttokansantulosta on tänä vuonna 0,13 prosenttia, ja tavoitteena on nostaa se ensi vuonna 0,14 prosenttiin. Suomi ei ole päässyt tällä vaalikaudella lähellekään sitoumustaan tukea LDC-maita 0,2 prosentilla bruttokansantulosta. Kansalaisjärjestöjen tekemästä kehitysyhteistyöstä lähes 60 prosenttia kohdistuu LDC-maihin. **Jos kansalaisjärjestöjä rahoitettaisiin siinä määrin kuin esimerkiksi ulkoministeriön omat evaluaatiot suosittavat, saataisiin 0,2 prosentin tavoite toteutettua helpommin.**

Hallitus aikoo vuonna 2019 ohjata 130 miljoonaa kehyksen ulkopuolisena määrärahana kehitysyhteistyön finanssisijoituksiin ja lainainstrumentteihin sekä Finnfundin pääoman korottamiseen 10 miljoonaa. Tämän lisäksi korkotukeen ohjataan esityksessä vuoteen 2017 verrattuna kaksinkertainen 12,8 miljoonan määräraha. Yksityisen sektorin tukemiseen suunnataan merkittävä, yli 15 prosentin osuus Suomen kaikesta kehitysyhteistyöstä. Koska yritykset suosivat pääasiallisesti keskitulon maita, on tärkeää varmistaa, että tuet todella tavoittavat kaikkein köyhimmät. **Kehityspolitiikan tavoitteiden, yhteisten arvojen sekä tuloksellisen toiminnan kansainvälisten pelisääntöjen, kuten avoimuus ja tilivelvollisuus, tulisi myös ohjata kaikkia toimijoita.**

Kun kehitysyhteistyöstä viimeksi leikattiin yhtä dramaattisesti, kesti rahoituksen kurominen edes leikkauksia edeltävälle tasolle yli kaksikymmentä vuotta. **Tämän välttämiseksi Suomen Pakolaisapu esittää, että hallitus laatii konkreettisen suunnitelman ja aikataulun kehitysyhteistyömäärärahojen nostamiseksi 0,7 prosenttiin bruttokansantulosta ja sitoutuu sen toimeenpanoon jo tällä hallituskaudella.**

Pakolaistilannetta ei ratkaista rajoja sulkemalla

Maailmassa on pahin pakolaiskriisi sitten toisen maailmansodan. Aseelliset konfliktit, vaino ja köyhyys pakottavat monet jättämään kotinsa. Pakolaistilanteessa nähdään myös ilmastonmuutoksen vaikutukset, niin konfliktin ja köyhyyden taustasyynä kuin suorana pakolaisuuden aiheuttajana esimerkiksi luonnonkatastrofeissa. Kansainvälisen siirtolaisuusjärjestön ennusteen mukaan **maailmassa tulee olemaan yli 200 miljoonaa ympäristösiirtolaista vuoteen 2050 menneessä.**

Mittavat kehitysyhteistyön leikkaukset ovat vähentäneet myös tukea kehitysmaiden ilmastotoimiin. Ilmastokestävyyttä edistävän kehitysyhteistyön arvo, joka sisältää Suomen ilmastorahoituksen ja

muuta kehitysyhteistyötä, on laskenut vuoden 2015 toteutuneesta 245 miljoonasta eurosta vuoden 2017 toteutuneeseen 221 miljoonaan euroon.

Laskun arvioidaan jatkuvan, sillä vuodelle 2019 ennakoitu luku on 180 miljoonaa euroa. Pudotusta vuosien 2015 ja 2019 välillä olisi siis hieman alle kolmannes, 65 miljoonaa euroa. **Siksi Suomen Pakolaisapu esittää, että kehitysmaiden ilmastotoimiin osoitetaan aidosti uutta ja erillistä rahoitusta, jota ohjataan tasapuolisesti ilmastonmuutoksen hillintään ja siihen sopeutumiseen.**

Kansainvälisellä yhteisöllä ja Suomella vauraana länsimaana on tärkeä rooli pakolaiskriisin ratkaisemisessa. Vaikka vuonna 2015 Eurooppaan tuli merkittävä määrä pakolaisia, Suomen Pakolaisapu haluaa muistuttaa, että vain 4,8 prosenttia maailman pakolaisista on EU-jäsenmaissa ja 0,03 prosenttia Suomessa. Valtaosa, 85 prosenttia, on kehitysmaissa, joihin kehitysyhteistyö kohdistuu.

Vuonna 2015 hallituksen ministereiltä kuultiin ulostuloja pakolaiskiintiön merkittävästä korottamisesta, kunhan turvapaikanhakijoiden määrä laskee. Tämän vuoden syyskuun loppuun mennessä Suomeen on tullut 2223 turvapaikanhakijaa. Silti hallitus esittää pakolaiskiintiön pitämistä 750 henkilössä, vaikka pakolaisten määrä on kasvanut, ja Syyrian pitkittynyt kriisi on ajanut jo puolet väestöstä kodeistaan. Suomen tulisi johdonmukaisuuden ja inhimillisyyden nimissä korottaa pakolaiskiintiötä. **Vuodelle 2019 Suomen Pakolaisapu esittää kiintiön korottamista ainakin 1050 henkilöön, jonka jälkeen sitä tulee kasvattaa vuosittain.**

Humanitaariset kriisit ovat pitkittyneet ja monimutkaistuneet. Kehitysyhteistyö yksin ei ratkaise kriisejä ja pakolaistilannetta, mutta sillä on merkittäviä ennaltaehkäiseviä vaikutuksia hauraissa maissa. Kehitysyhteistyön lisäksi humanitaarisen avun tärkeyttä ei voi liikaa korostaa. **Suomen Pakolaisapu pitää tärkeänä YK:n pakolaisjärjestö UNHCR:n tuen jatkamista osana humanitaarista apua.**

YK:n pakolaisjärjestön UNHCR:n viestinnällisenä kumppanina Pakolaisapu on sitoutunut tiedottamaan suomalaisille kansainvälisestä pakolaistilanteesta**.** Tätä varten Pakolaisavulle on myönnetty hallintoon ja viestintään YK-järjestöjen erityistukea, josta on kuitenkin leikattu mittavien leikkausten myötä yli puolet. Myös tämä tuki tulisi palauttaa leikkauksia edeltävälle tasolle.

Viestintä pakolaiskysymyksistä on Suomen lisääntyneen turvapaikanhakijamäärän, kiristyneen yhteiskunnallisen ilmapiirin ja kansainvälisen pakolaistilanteen kehityksen vuoksi välttämätöntä, mutta leikkausten seurauksena järjestöjen kyky vastata jatkuvasti kasvavaan tiedon tarpeeseen heikkeni merkittävästi. YK-järjestöjen erityistuki Suomessa tehtävään työhön on entistä tärkeämpää, kun muiden viestintä- ja globaalikasvatushankkeiden rahoitus jäädytettiin.

Kunnioittavasti,

Suomen Pakolaisapu ry

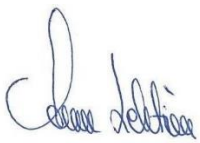

Annu Lehtinen, toiminnanjohtaja Ida Schauman, asiantuntija

Lisätiedot:

Annu Lehtinen, 044 719 1771, annu.lehtinen@pakolaisapu.fi
Ida Schauman, 040 560 0772, ida.schauman@pakolaisapu.fi

Suomen Pakolaisapu

Suomen Pakolaisapu tukee pakolaisia ja siirtolaisia toimimaan aktiivisesti arjessa ja yhteiskunnassa. Pakolaisapu on kansainvälisen pakolaistyön ja kehitysyhteistyön asiantuntija, jonka tärkein tehtävä on edistää pakolaisten perusoikeuksia. Pakolaisapu vähentää köyhyyttä kouluttamalla aikuisia pitkittyneissä pakolaistilanteissa.

Pakolaisapu on uskonnollisesti ja poliittisesti sitoutumaton kansalaisjärjestö. Järjestö on YK:n pakolaisjärjestö UNHCR:n yhteistyökumppani. Pakolaisapu on perustettu vuonna 1965. Pakolaisavulla on 21 jäsenjärjestöä ja yli 400 henkilöjäsentä.